

Film a ekologie

Úvod

Harmonogram kursu

celkem 12 online setkání (MS Teams)

12. října – 14. prosince 2020

– vánoční přestávka –

4. ledna a 11. ledna 2021

pondělí v časovém rozmezí 8:00 – 11:40 (hodiny budou vždy kratší, jejich přesné trvání lze přizpůsobovat, posunout začátek atd.)

Ukončení kursu

kritéria pro zápočet:

účast na online setkáních (alespoň 80%)

průběžné plnění úkolů (alespoň 80%) – úkoly budou mít převážně tvůrčí charakter

aktivita během hodin

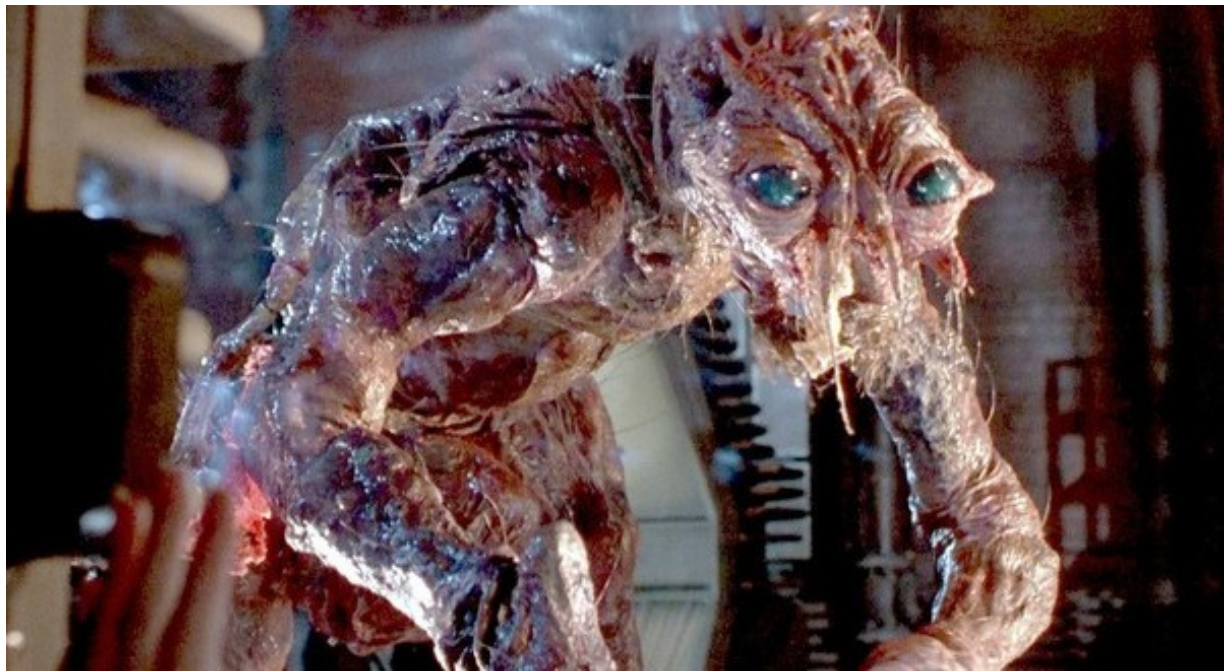
průběžné úkoly lze zčásti nahradit esejí nebo testem ve zkouškovém období (celkový počet splněných průběžných úkolů ale nesmí být nižší než 50%)

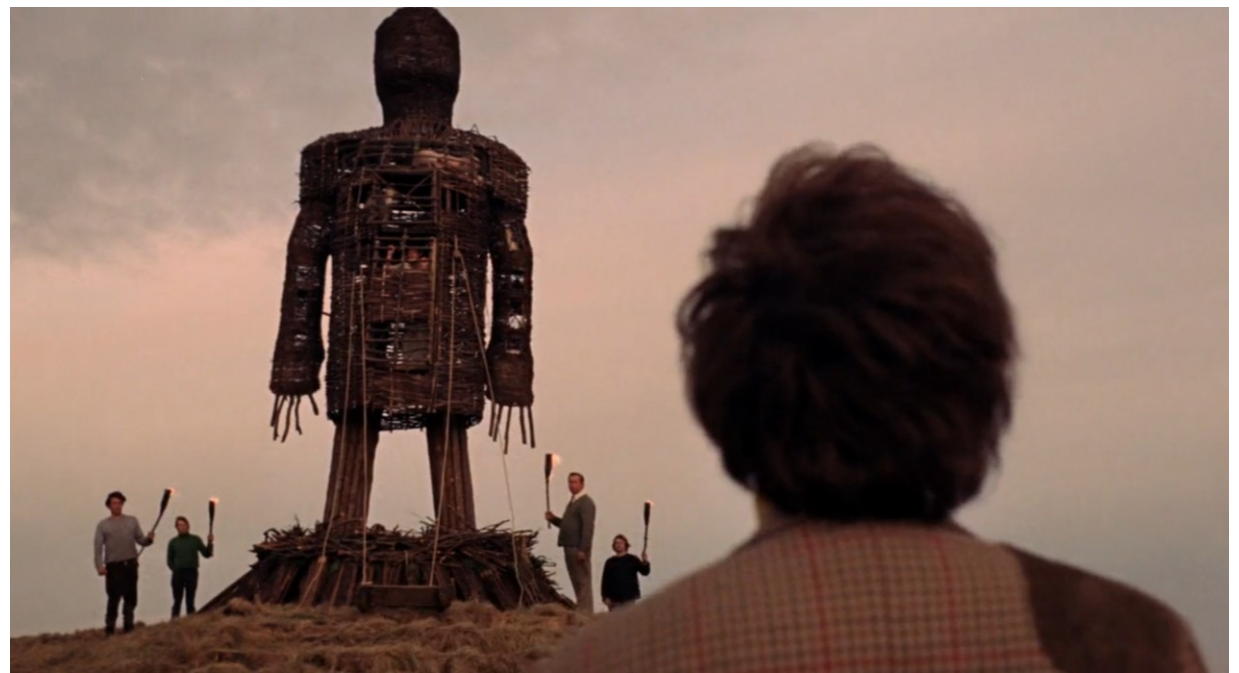

Tematické okruhy

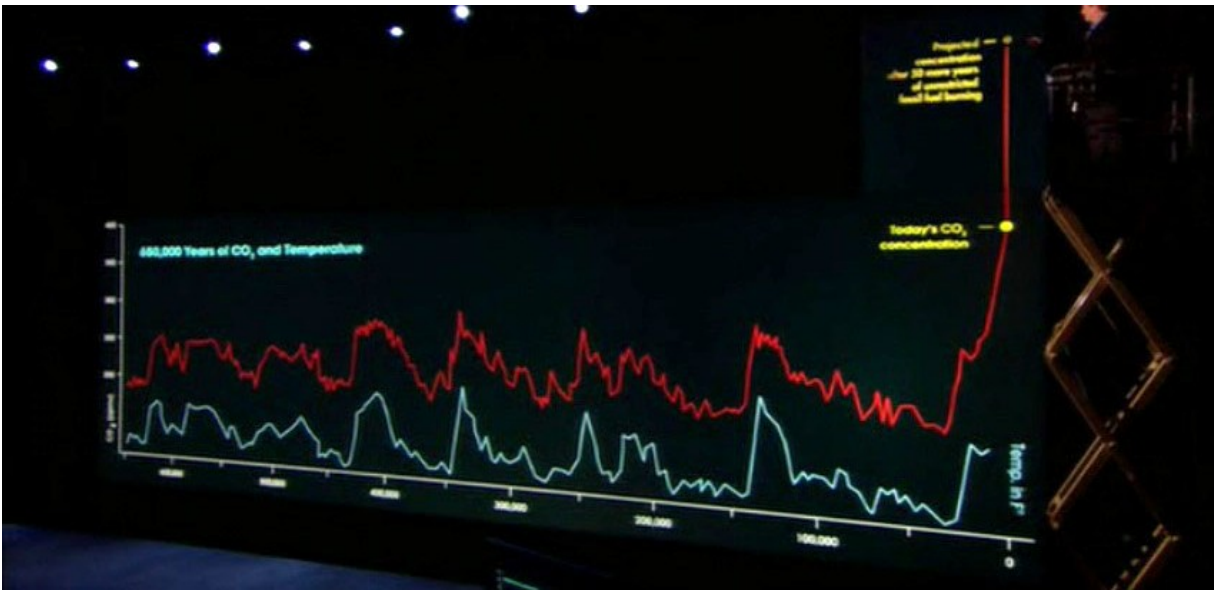
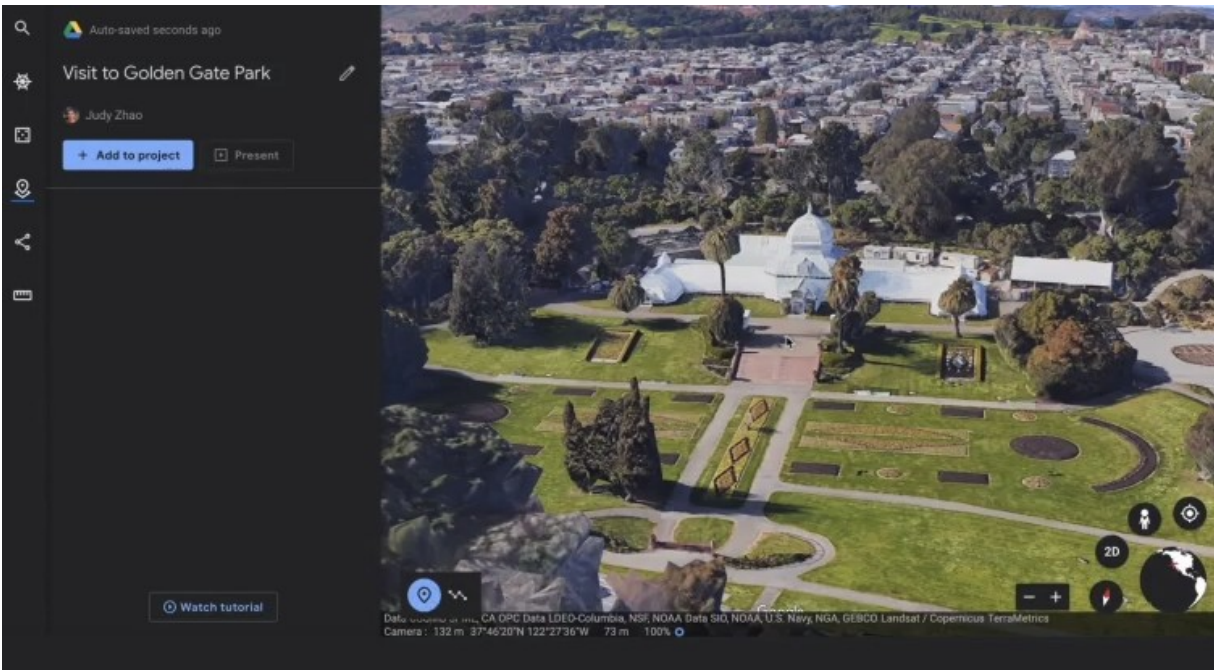
- teoretické přístupy – ekologie pohyblivých obrazů
- filmový geomorfismus
- filmový biomorfismus
- filmový antropomorfismus
- filmový/mediální průmysl a jeho ekologická stopa
- ekomédia – analogová a digitální média, rozhlas, televize, grafy a vizualizace
- ekofestivaly, instituce a iniciativy

Ekokritika

- Jako samostatná uměnovědná disciplína vzniká na poli (anglosaské) literární vědy v raných 90. letech (kořeny už v 60s a 70s), později proniká i do film studies
- Je metodologicky eklektická (antropologie, sociologie, animal studies, ekologie, mediální studia...)
- různé proudy uvnitř ekokritiky spojuje především sdílený politický program:
otázky environmentální spravedlnosti,
obracení pozornosti k přírodě a jejímu vztahu k člověku a lidské činnosti,
antropocentrická -> ekocentrická perspektiva

Literární ekokritika / ekožánry

- zaměřuje pozornost na „místo“ a jeho pozici v literatuře – jak jsou místa (přírodní lokace) popisována, čemu slouží, jaký mají význam
- převládají textuální rozbory děl, rozbor zobrazování/reprezentace přírody
- žánr **nature writing** (psaní o přírodě) – povídky, eseje, básně, deníky, nonfikční literatura; primárním předmětem zájmu je příroda, rostliny, zvířata, ekosystémy
autoři: Henry David Thoreau, Ralph Waldo Emerson
- často opěvování přírody, romantické představy úniku od civilizace a prostého žití o samotě (*Walden aneb Život v lesích*, H. D. Thoreau, 1854)

Literární ekokritika / instituce a vlny

- zkraje 90. let v USA vzniká ekokritický odborný žurnál *Interdisciplinary Studies in Literature and Environment* (ISLE)
<https://academic.oup.com/isle>

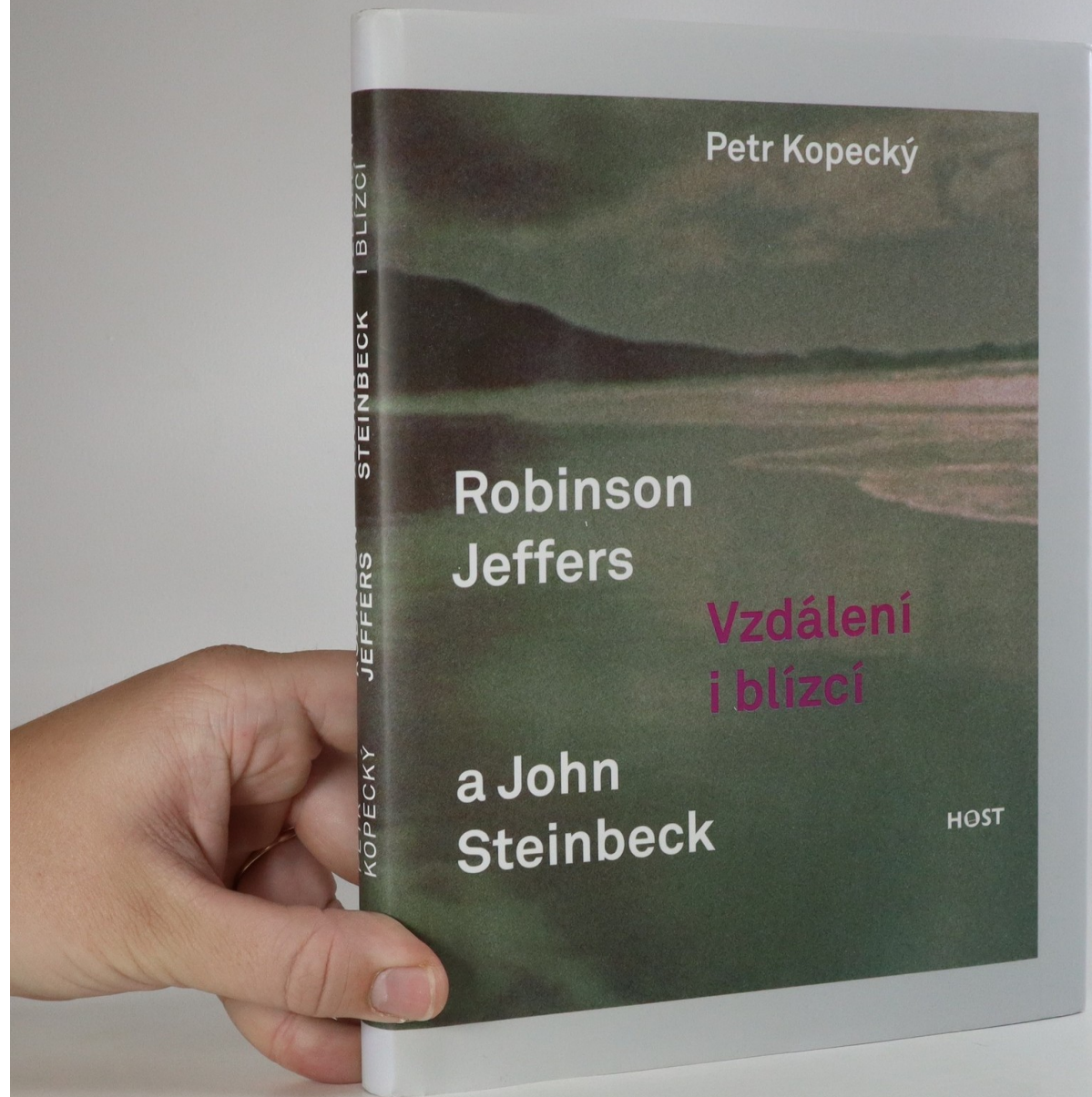
- literární ekokritika se postupně vyvíjí ve „vlnách“:

první vlna vnímá přírodu a člověka separovaně, tíhne k oslavování a esencializaci přírody, odsuzuje lidské narušování přírodních ekosystémů

druhá vlna separaci „přírodního“ a „lidského“ prostředí odmítá, považuje je za rovnocenně důležité a vzájemně propojené; nevěnuje pozornost pouze „přírodnímu psaní“, ale rozšiřuje rejstřík zkoumané literatury

Česká ekokritika

- obecně řečeno je stále v plenkách, existuje jen ojediněle
- literární ekokritik Petr Kopecký
- kniha *Robinson Jeffers a John Steinbeck: Vzdálení i blízcí* (2012)
interpretuje a srovnává díla dvou amerických prozaiků, žijících v Kalifornii

Filmová ekokritika

- první knižní studie (amerických autorů) vycházejí na přelomu tisíciletí
Green Cultural Studies: Nature in Film, Novel and Theory (Jhan Hochman, 1998)
Green Screen: Environmentalism and Hollywood Cinema (David Ingram, 2000)
The Garden in the Machine: A Field Guide to Independent Films about Place (Scott MacDonald, 2001)
- ustavuje se pole **ecocinema studies**, vycházejí první sborníky
- podobně jako v literární ekokritice dochází mezi teoretiky k rozkolu v otázce, **co** je to vlastně **ekokinematografie**

Scott MacDonald např. upřednostňuje lyrické experimentální filmy, které divákům poskytují „rajský“ přístřešek stranou od konvenčního konzumerismu

jiní autoři chápou ekokinematografii mnohem širěji a neomezují se pouze na explicitně environmentální díla

Filmová ekokritika:

- interpretuje filmy z hlediska reprezentace krajiny, zvířat, rostlin, lidí (příbuznost s kulturní kritikou – ekofeminismus, postkolonialistická teorie atd.)
- analyzuje filmy z hlediska estetických tradic, které formují pohled na přírodu, komunikují určitou perspektivu (jde napříč uměními – malířstvím, literaturou, uměleckými směry)
- zabývá se otázkami etiky a politiky estetických norem, afektů, diváckého působení
- zkoumá film a kinematografii jako průmysl bytostně spjatý s vytěžováním různorodých zdrojů
- přetéká do studia digitálních médií a mediálních průmyslů

koncept rámování (*framing*)

- estetické, ideologické a afektivní rámování formuje pohled, kterým nahlížíme svět kolem sebe
- týká se nejen filmu, ale jakéhokoli média: fotografie, komiksu, televize, sociálních sítí
- aspekty rámování: *prostorové, časové, druhové*

prostorové rámování:
transnárodní/celoplanetární
perspektiva

filmy:

Manufactured Landscapes (r. Jennifer Baichwal, 2006)

„Qatsi“ trilogie (r. Godfrey Reggio)

Nákaza (r. Steven Soderbergh, 2011)

...

časové rámování: zrychlení/zpomalení

Filmy mohou čas zrychlovat a přibližovat přírodní procesy (záběry růstu rostlin), případně sugerovat překotnost moderní civilizace (*Koyaanisqatsi*)

Filmy mohou také čas zbrzdovat (dlouhé záběry, „nedějové“ scény) a ponoukat nás k percepčnímu přeorientování na pomalejší vnímání – např. evokace nepředstavitelně pomalého geologického času (pomalá kinematografie, avantgardní ekokinematografie)

mezidruhové rámování

filmy střídají perspektivu napříč živočišnými druhy,
lidskými a nelidskými entitami

- *Čtyřikrát* (r. Michelangelo Frammartino)
- *Sweetgrass* (r. Lucien Castaing-Taylor, Ilisa Barbash)
- *Leviathan* (r. Lucien Castaing-Taylor, Verena Paravel)
- ...

první aktivita/domácí úkol: rámování fotografie/video

- ve známém prostředí (např. domov, jeho okolí) poříd'te fotografii/video, která/é se bude svým obsahem dotýkat ekokritických témat
- uvažujte nad tím, jak vyznění fotografie/video určuje rámování, které jste zvolili (úhel pohledu, vzdálenost, v případě videa také třeba rychlost přehrávání atd.)
- udělejte alespoň jednu další fotografii téhož místa/objektu s pozměněným rámováním – v případě videa stačí jedno video, do nějž zohledníte posun v rámování
- svoje fotografie/video nahrajte jako příspěvek do soukromé facebookové skupiny kursu (<https://www.facebook.com/groups/936918623502444/>) a okomentujte je v psaném komentáři